

— The Banjara: A Nomadic Tribe of India and Possibly One of the Cousins of Europe's Roma

India as a homeland

It must have come as a tremendous surprise when the young Hungarian aristocrat Istvan Valyi,¹ while studying at the University of Leiden in the Netherlands, after having learnt a few words of a northern Indian language – probably Sanskrit – from fellow students coming from India, found out that many of these words were understood by Roma living near his hometown Győr. The claims of the Roma's Indian origins were firstly exposed in articles which appeared in 1775 and 1776 in Vienna, and in 1782 the German linguist Johann Christian Christoph Rüdiger undertook the first comparison between Sanskrit and Romani and thus proved that the Roma language has Indian roots.

Today more than 220 years after these claims, which at that time were rather unbelievable, were made, almost all researchers – whether linguists or ethnologists, Roma or Gadge – accept that the Roma originally migrated to Europe from India. Nevertheless we hardly know much more about from where exactly the Roma started their migration westwards than was known at the time Johann Christian Christoph Rüdiger published his studies. Most details are hypothetic and the almost unique basis for these assumptions is still purely linguistic.

Romani shows a strong Indian substratum in its vocabulary, morphology and grammar either directly linked to Sanskrit or to its derived spoken languages called Prakrits, which evolved around the middle of the first millennium. Most Indic words found in nowadays' Romani can be classified as words evolving from north-western Prakrit forms and its vernacular derivations of which other modern Indian languages such as Hindi, Urdu, Gujarati, Rajasthani, Punjabi, Sindhi etc. have evolved. Based on this, most experts agree that the Roma have their original homeland in north-western India, probably in the present day states of Rajasthan, Gujarat or either Indian or Pakistani Punjab.

¹ *The Roma*, Lev Tcherenkov and Stéphane Laederich, Basel 2004.

| A Banjara family living in a village in an extended, joint family system. The son in the middle runs the farm with his father and mother, while the son on the right has studied in the city and now works there as an engineer. Nowadays it is quite common for some family members to go away from home to study for a new career.

| foto: Susan Bullogh |

Much has been said about why and when the forefathers of the Roma might have left their homeland, but very little attention has been given to the question whether there are any „leftovers“ in India that could be regarded as groups² sharing the same roots as the Roma. Looking at this question from a purely linguistic point of view would be senseless since all modern north-western Indian languages – as stated above – share equal features that link them all to the same potential proto-language of which Romani is also an offspring. But some Indian ethnologists and sociologists claim that there is a tribe which resembles the Roma not only in language, but also in their history, their traditions and their habits: the Banjara.

One root, two destinies?

The Banjara are a tribe of – real and former – nomadic and semi-nomadic clans that can be found today in various areas of mainly north-western, central, and southern India. The many names for them include among others: Banjārā³ (which is most probably derived from the Sanskrit term VaNijyā⁴ as well as the Hindi BaNaj, which means “trade” – the Banjara are a tribe of traders⁵), and LambāNā – mainly used in the Central Indian Deccan-Region and

² Most often the Roma are regarded as the forefathers of the Roma. If we look at the etymology of the word Roma, this certainly makes sense, but the Roma are a caste of people living in many regions of India, without having a common culture, language or identity.

³ Nanjudayya, Iyer, K. Ananthakrishna, *The Mysore Tribes and Castes*, Vol. 1, Mysore 1928, p. 136.

⁴ *Comparative Dictionary of the Indo-Aryan Languages* by Sir R.L. Turner

presumably derived from the Sanskrit LavaNá meaning “salt”, which refers to their historic field of salt transportation. However this word is considered pejorative by many Banjara. They call themselves GormaN or GorvaN, “the light-skinned”, and their language Gor Boli: “the language of the light-skinned”.

Like Romani their language, Banjari, belongs to the branch of the Indo-Aryan languages of the Indo-European family. Among these it falls into the central-Indian language group. Most probably Banjari developed from Old Indian through the stages of Sanskrit and west-Indian Prakrit forms. It particularly resembles the dialects of Rajasthani, notably Marwari, Malvi, Bagri, Harauti etc. as well as Gujarati and therefore it is likely that the language has its roots in “Old Western Rajasthani”. This assumption is supported by the fact that the Banjara regard themselves as descendants of the Rajputs⁶ – a Hindu Kshatriya (warrior) caste – of what is present-day Rajasthan. It is however equally unclear when and why many of them left their old homeland. Most historians believe that they migrated eastwards from western India between the 8th and 10th centuries, possibly because of the invasion by Muslim insurgents – by some it is supposed that the predecessors of the Roma also left India in this period. Others believe that many Banjara were forced to flee during the 5th century, when the “White Huns” or Hephthalites attacked their homeland.

Today, one finds Banjara settlements in many areas of India. This is primarily due to their historic occupation. Since early times, the Banjara were responsible for the transportation of goods, such as pulses, grain, salt etc. all over the Indian subcontinent. Due to the lack of written evidence there is no explanation of since when exactly and through what the Banjara involved themselves in trade. In order to get at least a general idea about this, let us take a look at Banjara mythology first.

Myths and legends

Legend says that the Banjara are descendents of Mola⁷ (also called Makaranda), the cowherd, and a close attendant of Lord Krishna. The story goes that Mola and Lord Krishna’s beloved Radha, who is one of the Gopis (cow-herding girls) of the forest of

5 Others claim that it comes from ban jārā ‘those who go to the jungle’

6 Russell, R.V. & Hiralal, *Tribes and Castes, and the Central Provinces of India*, Vol. II, Cosmo Delhi, 1975, pp-165-67.

7 Y. Ruplanaik: *Colourful Banjara (Lambani) Tribe through the Ages*. Bangalore, SBC LAW Publication, 1998

Vrindavan (she is briefly mentioned in the Mahabharata as the girl Lord Krishna played with during his boyhood), were told by the Lord to adopt three boys of three different Kshatriya kings to take care of his cattle while he was on his way to a place in the north called Mathura. The boys were named after the kingdoms they came from: Pamhaar, Rathod and Chauhaan. After Mola and Radha grew old, the three boys inherited the cattle of Lord Krishna and started to undertake transportation of grain and other essential commodities on pack-bullocks.

It is said that all the six present-day gothras (groups and divisions) of the Banjara community descend from Pamhaar, Rathod and Chauhaan's sons. Although these claims can only be regarded as purely mythological, it is interesting to note that the Banjara form a tribal community based on clans and sub-clans. Within these clans they do have a concrete classification of castes and sub-castes, though, which are divided according to profession and skills, and marriage is taboo between certain castes and clans. As stated before most Banjaras trace their roots to the Rajputs; nevertheless this point of view is not shared by the Rajputs themselves and other non-Banjaras, and hence in most cases they are looked upon as a backward community, low caste or sometimes even as a Dalit (untouchable) tribe.

A history of traders

Glimpsing back into history⁸, the first reference of their existence as traders dates from 1504, when the fort of Dholpur (also Dhaulpur) – a city in eastern Rajasthan – was taken by the Delhi Sultanate under Sikander Lodi and transferred to a Muslim governor. It is said that there were caravans⁹ maintained by nomads for carrying food-grains and other material hired by both the conflicting armies. It is believed that in those times the Banjaras moved along as grain and food suppliers selling their goods to the different armies and thus enjoyed some sort of immunity and hence were not attacked by any of the rival forces. The migrations in the past 500 years seem to have followed the movements of the three main forces of those times: firstly the Rajput armies that conquered huge areas in north-western India, secondly the Maratha armies that predominantly occupied the central plains and the Deccan Plateau stretching down south-eastwards to the lands inhabited by the Dravidians and thirdly the Muslim Mughals, who fought fiercely against Hindu insurgents all over north-western and central India.

8 Patil, Baliram Hiranman, 1936. *Gor Banjara Lokancha Itihas* Baliram Patil Smarak Samiti, Yeotmal

9 S.G. Deogaonkar: *The Banjaras*. New Delhi, Concept Publishing Company, 1992

| A married couple separating the husk from grain.
Normally there are different tasks in day to day work for men and women. However field work is often carried out by male and female members of the family. | foto: Susan Bullogh |

At the time of the Mughal Empire (1526-1858) and also under the British Raj (from the end of the 18th century) finally a huge part of the inner-Indian goods' trade, but also the transportation of heavy war material and ammunition depended largely on the Banjara and their bullock carts, mules, and camels. While moving across the country many Banjara continued to keep cattle, a fact which occasionally led to clashes with sedentary communities and thus created several problems for them, resulting quite often in total exclusion from the basic social infrastructure in the areas where they migrated to. Also the simple fact of being nomads did not enable them in most areas to live a normal life along with those who had already inhabited these areas for a longer period. A destiny the Banjara share with most European Roma.

Among many regions this was the case in what is now Andhra Pradesh's northern region called Telangana. Starting from the 14th century Muslim armies pushed into central and southern India. In 1323 the Sultan of Delhi Ghiaz-ud-din Tughlaq sent a large army under Ulugh Khan to conquer the Andhra country. The disastrous fall of their capital Kakatiya in the same year brought the Andhras under the yoke of Muslim rulers. Scientists and historians believe that at that time the Banjara had already accompanied the Muslims and started to settle in Telangana where one can find the largest concentration of Banjara all over India until today. Throughout the centuries others moved further south so that it comes as no surprise that there are reasonable Banjara communities in the Dravidian states of Tamil Nadu and Karnataka.

They continued to travel across the country but seemingly very few decided to settle down. It was only with the construction of the railroad, starting from the second half of the

19th century and due to the British prohibition of nomadhood enacted through the Criminal Tribes Act of 1871, that more and more Banjara were forced to become sedentary. As a result most Banjara lost their original occupation because of the progress of technology. By that time many groups had been living for several generations far away from their original homeland in Rajasthan. In the meantime they quite often adopted ways of living and absorbed habits which were influenced by the people living around them, namely the Marathas, the Andhras, the Kannadas, the Gondis and many others. Nevertheless most of them did not forget their origins; they have maintained their language and traditions until the very present, and – like the Roma – without having a written basis for it.

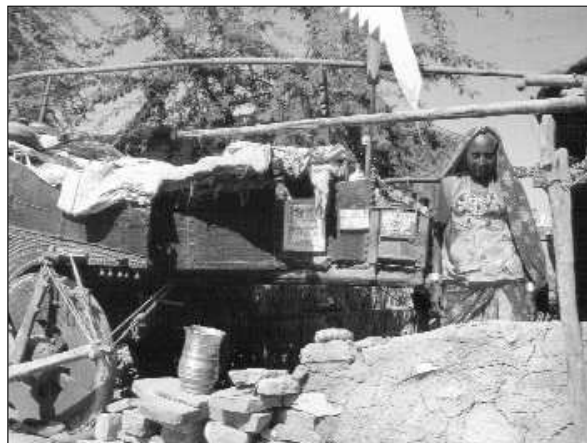
The Banjara in a changing world

Because of the above-mentioned facts and developments in their profession, it does not come as a big surprise that there are not a lot of nomads among the Banjara today. Most groups in northern and western India became sedentary in the early period of the British Raj and in the centre and south throughout the past 100 years. But since they were outsiders and due to the strict social laws of Hindu society they did not have a chance to blend into or mix with the communities residing next to them. After becoming sedentary many Banjara were traditionally relegated to the most menial labour with no possibility of upward mobility and subject to extensive social disadvantage and exclusion. Although this did not help to improve their lifestyle, it forged their unity and enabled them to preserve their heritage.

However when steady improvement¹⁰ of India's infrastructure became necessary and roads, rail lines and other major construction works took place, there was again a high need for workers who were able to live a life which included a high grade of mobility allowing them to change their residence according to the location of the moving building sites. Since the brave and hard working Banjara were used to travel and because of the fact that they were still regarded as outcastes in many areas where they used to be deprived of all rights and privileges, many groups had to partly shift again to their tents. Even nowadays, many Banjara frequently work as seasonal labourers on construction sites such as on highways, in mines and in heavy industry and therefore many families are still forced to live as semi-nomads. Most of them usually live partly in separated settlements – so-called Tandas – at the edge of villages and partly as migrant workers on construction sites which can also be found in many cities.

10 R. Naik, *Information brochure of the AIBSS*, Mumbai, 2001

| Some Banjara tribes still lead a nomadic lifestyle at least for a part of the year. They travel in traditional wagons which are drawn by large bullocks and live in, under and around their carts when they stop anywhere for a period of time due to seasonal agricultural, or construction work or because there is a particular festival or fair. |
foto: Susan Bullogh |

It was only after the independence of India in 1947 that the Banjara were legally classified as underprivileged people and the government started to help and support them. Nevertheless this support always differed quite significantly according to the federal state in which they live and this shows that, despite the fact that they form a homogenous entity both socio-culturally and linguistically, the Government of India treats them differently in certain regions.

The Scheduled Castes and Scheduled Tribes Acts of 1950, 1956 and 1976 led to the steady improvement of the basic conditions for the Banjara. In India, Scheduled Castes and Scheduled Tribes are communities that are accorded special status by the Constitution because they used to be considered “outcastes” and were excluded from the Chaturvarna system which was the descriptive social superstructure of Hindu society. However besides of eight states the Banjara are regarded as Backward Classes and obtain hardly any help from the Government. Only in Andhra Pradesh, Orissa and Bihar are they included in the list of Scheduled Tribes, and in Maharashtra they are in the list of De-notified Tribes because in all of these states they were considered a disadvantaged tribe, meaning that they form a group which is unable to participate in the community life of these states’ society and were thus deprived of any opportunity for integration with the rest of the society and corresponding opportunities for educational, social and economic growth. In Karnataka, Delhi, Himachal Pradesh and Rajasthan they are listed in the Scheduled Caste and thus are considered Dalits (casteless) or Harijan. Being a member of a Scheduled Caste is not as advantageous as of a tribe because it implies that their position is dependent on whether they are Hindu or not. Most Banjara do not necessarily link their community to Hinduism – and in fact there are

also Sikh and Muslim Banjara minorities – but since in the above-mentioned states they have suffered the stigma of untouchability, they enjoy a certain privilege due to their social position in modern communities.

Through this fact, in few states – above all in Andhra Pradesh and Karnataka but also in Maharashtra to a little lesser extent – they enjoy many advantages and privileges (such as being included in quotas at school and university levels, receiving social, medical and legal support both by federal and local authorities etc.) and thus it does not seem to be too surprising that there have been numerous Banjara climbing up the social ladder throughout the last 50 years contributing not only to the well-being of their own community but also to that of India as a whole. Among the most well-known Banjara personalities, one already finds several Cabinet Ministers, Chief Ministers and other politicians, doctors, lawyers and artists.

Although it should not be denied that the largest part of the Banjara still live under very difficult conditions, through the on-going improvement of their position within Indian society a new identity consciousness originated among them.

Information about the number of Banjara varies quite significantly according to the source, but one can realistically assume that there are approximately six to ten million Banjara in India today. The majority of them live in the states of Andhra Pradesh (20%), Karnataka (15%), and Maharashtra (17%). Smaller Banjara communities are also found in Bihar, Chhattisgarh, Goa, Gujarat, Himachal Pradesh, Jharkhand, Madhya Pradesh, Orissa, Rajasthan, Tamil Nadu, Uttaranchal and Uttar Pradesh. Only in eastern India are there hardly any Banjara.

Banjara culture

Despite the fact that the Banjara have moved along with Muslim armies for more than 300 years, the vast majority of them are Hindu in belief. Their society is split in different castes among which the four main divisions are the Charans, Mathurias, Labhans and Dharis, out of which several sub-groups and sub-castes were formed. Banjara clans are only sometimes vegetarian but always refrain from eating beef. They most often worship Lord Krishna, Balaji, Jagdamba Devi, Mahadev, Hanuman, and many others. Because of the fact that cattle was indispensable for their subsistence and trade they also worship bullocks (Nandi Bail), which are decorated on several religious occasions throughout the year. All major Hindu festivals are celebrated and often partly follow the traditions of other non-Banjara communities living next to them. This is the case for Dussehra, Diwali, and Holi. Nevertheless there are

several manners and details such as songs, rites and minor rituals carried out by some Banjara clans which differ from the usual way of celebrating these festivals. Typical Banjara festivals include Teej, lasting for eight days, in which unmarried girls worship idols of Gangaur, Samant and Lord Krishna. On this occasion singing and dancing are very popular. The Hindu saint Sevalal, who was one of the leading religious personalities of today's Banjara community, is worshiped on his birthday on the 14th and 15th of February in the small village of Guntakal Gutti in Andhra Pradesh.

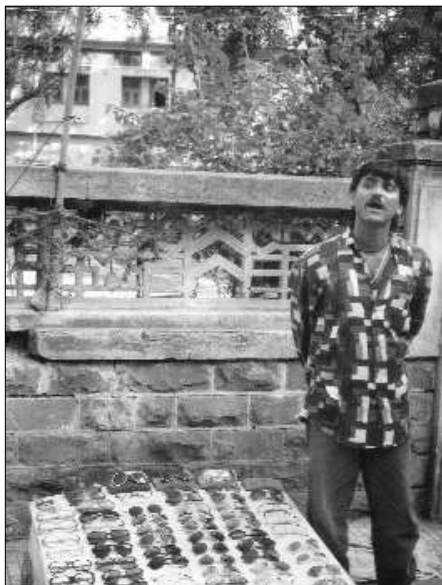
Only few Banjara embraced Islam under the influence of the Muslim emperor Aurangzeb (1618-1707). These sections of Banjara society are mainly called Turkia and Mukeri and are found in some parts of north-western India and in Hyderabad.

Within the group of Charan Banjara, some became Sikhs, following the philosophy of Guru Nanak, although maintaining several rites and traditions which are purely Hindu. Christianity has also found its way into Banjara society. A rather new development, it is mainly in Andhra Pradesh that Christian missionaries from the United States and western Europe preach their religion to Banjara communities and often convert them.

Superstitious beliefs also still form an important part of Banjara communities all over India. Astrologists, magicians and witch doctors can be found in many settlements. These so-called Bhagats and Jantas practise rituals often linked to fortune telling, relief of calamities and disease, and black-magic, but also give advice regarding spiritual matters and religious life as such.

The social organisation of Banjara communities differs quite significantly from that of sedentary tribes. The unit in which they live is called a Tanda, being some sort of settlement (which used to move from place to place) comparable to the Romano Than or Mahala of the Roma in south-eastern Europe. Within a Tanda there are different people covering different positions and responsibilities of social and political life. The chief of the Tanda is called a Naik and he is the presiding authority of the community and is honoured and obeyed by all the people inside the Tanda. Below the Naik, there are three men – namely the Karbhari, the Nhavi and the Bhat – who work under his direction and carry out his orders. Apart from the Naik and his helpers a traditional Banjara Tanda also has a Panchayat, a council – like the Kris in Roma society – consisting of elderly persons who solve problems, quarrels and disputes, but also carry out functions such as performing marriage ceremonies and declaring divorce, fixing dowries (a price paid by the bride's father to the bridegroom's family), carrying out authorizations regarding property, payment of loans, inheritance, adoptions etc.

The traditional life cycle rituals of the Banjara are in many aspects quite different from most other societies in modern India. First of all strong importance is placed on the purity

| One aspect of the Banjara is their continued pride in their cultural heritage and traditions. Many have continued the occupation of trading but they are now trading in and selling modern goods. | foto: Susan Bullogh |

and impurity of women – interestingly this is also the case with some traditional Roma groups like the Kalderash. After the birth of a child for instance a woman is considered impure for five days (before ranging from 12 to 40 days) when she has to live separate from the rest of the community. As soon as a girl reaches the age of puberty, she is required to sit away from her house for seven days at the time of her first menstruation, followed by a cleansing bath. Besides birth, rituals for the newly born include name-giving in which the paternal grandparents play a major role. After completing the first year of age a head-shaving ritual is performed among Hindu Banjara.

The main happening within a Banjara's life is marriage. The Banjara form an endogamous group among whom the different sub-groups and sub-tribes observe certain restrictions in relation to marriage. Traditionally the bride and bridegroom are from different Tandas – most often belonging to

different clans – and their union is settled by their relatives. As per custom both the girl and the boy used to be married at a very young age, although the actual wedding took place only when they were between 15 and 18 years old. Nowadays child-marriage is rarely found among the Banjara. The wedding procedure differs according to the several groups and castes but generally follows Hindu customs and traditions. Wedding parties are normally very lively involving the whole Tanda community, including the consumption of vegetarian food, alcohol and chewing of betel nuts and they usually include music and dance. Paying a dowry was not customary among the Banjara but nowadays many communities have adopted this tradition since the number of marriageable boys seems to have decreased. The dowry is determined by the Naik in accordance with the bridegroom's father.¹¹

In two aspects the Banjara community differs significantly from the rest of Indian society. First of all the re-marriage of widows is allowed among them. Traditionally the

¹¹ The relationship between the bride's and bridegroom's fathers are highly important in Banjara society and remind us in many aspects of the same tradition – called Xanamikipe or Xanamikimos – in Roma society.

widow had to marry the younger brother of her deceased husband but this custom is rarely found nowadays and generally the woman can marry any person. Secondly divorce is not regarded as negative as with other groups and either of the spouses can plead for a divorce. A divorce case is settled before the Panchayat, but generally it is very easy to divorce one's partner. However a divorced woman cannot remarry.

The Banjara bury the dead body of unmarried persons and burn those of married ones. After the death of a family member, a period of impurity dating between three and thirteen days is observed. The burning procedure follows the Hindu laws and a death anniversary is also held according to these rituals.

Banjara folk culture is a key element in all aspects of their life, covering first of all music. This Lok Sangeet (folk music) consists of several dances which are performed on specific occasions, among which are the Sarvajanik Payee, a step dance for Holi, Langdi Payee, danced on Teej, Sarvajanik Zanjali the traditional wedding dance, and Tipri Nritya, a dance using small sticks. All the songs sung by the Banjara are in their own language and are composed for marriage, prayer, worship and sowing but also include lullabies, songs which are educative or humorous, telling of their history.

Besides folk culture one of the most outstanding symbols of Banjara culture is their dress. The women in particular have maintained very sophisticated traditional dresses and ornaments, in most cases preferring them to wearing Sarees or Shalwar Qameez, worn elsewhere by most communities. The most common pieces of a traditional dress consist of a full-size petticoat called a Duheri Lahenga, a large size shirt called a Ghagra, a blouse called a Kacholi and an Odhani or a Dupatta scarf. All these pieces are highly creative in their embroideries and colour combinations. The main ornaments include the Zumka, a large bell-shaped earring which is tied around the head and hangs down from behind the ears. Around the neck, Banjara women wear necklaces and chains made of silver often containing old Rupee coins. On their arms they wear elbow rings called Kopra and armlets called Patlya, which are made of silver, ivory, horn or coconut. Besides these typical items, most women also wear jewellery including common pieces often found with other Hindu groups such as nose rings, silver rings or laces worn on the feet and finger rings.

Today most Banjara men have adopted dress worn by the other communities living next to them or simply following western-influenced fashion. Only few men still wear traditional clothes such as the doubly fixed piece of cloth around the waist called a Duheri Dhoti, the long full shirt having twelve ribbons for tying knots on the chest called a Barkasi as well as the silver-thread turban called a Pagdi. In some areas men wear Bali – silver earrings – and the Danda Kadi – some sort of silver armlet worn on the upper arm.

| The fabrics used in traditional Banjara dress may be woolen, silk or cotton but the designs have common patterns. They are brightly colored and extravagantly embroidered with colorful threads and decorated with mirrors, worn-out coins and small shells, which are all sewn on by hand. | foto: Susan Bullogh |

Banjari or Gor Boli – a language of its own

Banjari¹² is the main language of communication of the Banjara throughout India, the term Banjari is linguistically applied as the name of the common language of the people but in a wider sense it stands for the totality of closely related dialects that are spoken in areas which are scattered throughout the Indian territory.

As mentioned before, Banjari resembles the dialects of Rajasthani, and for this reason it seems as if the language – like modern Rajasthani – has its roots in “Old Western Rajasthani”. A high inter-comprehension between Rajasthani and Banjari speakers can be observed but Banjari should not mistakenly be regarded as a dialect of Rajasthani.

Until the present day, there are rather few detailed studies and little linguistic information on Banjari, and particularly on the miscellaneous dialects.

Due to the geographical spread of the Banjara, it does not come as a big surprise that their language has numerous dialects, most of which do not show serious differences in grammar that would restrict the communication between groups from different areas.

There are however differences on the phonetic level. These are often caused by the influence of contact languages such as Deccani (Hindi/Urdu), Marathi, Telugu or Kannada.

- 12 Arya R. R. *Learn Banjara Language Yourself*. Hyderabad, 2002.
 Boopathy S. *Lambadi An Indo-Aryan Dialect*. Delhi, 1974.
 Naik C. *Hindi tatha Marāhi Mādhyam sē Bañjārā Bōli Sikkhō*. Mumbai, 2001.
 Murty M. C. *Lambāi Jana Mattu Avara Bhāse*. Prabudda/Karnataka 1965.
 Radhakrishnan S. *Descriptive Study of Lambadi*. Annamalaiagar, 1983.
 Ruplanaik Y. *Dictionary of Banjari Language*. Bangalore, 1999.
 Trail R. L. *A Grammar of Lamani*. Poona, 1968.
 Trail R. L. *Lamani: Phonology, Grammar and Lexicon*. Poona 1968.
 Uma S. U. *Descriptive Study of the Banjara Language*. Hyderabad, 1975.

In vocabulary, too, these influences of the contact languages can be observed. For instance Banjari spoken in southern Karnataka and northern Tamil Nadu or the dialects of Andhra Pradesh are particularly interesting because of the significant use of Dravidic words.

On the other hand Banjari seems to be „purer“ in Dravidic-dominated areas than in places where Hindi and its respective dialects, Gujarati or Marathi, are spoken because of the fact that these languages are very similar and thus “creoles” prevail.

The largest dialect group of Banjari – with at least four to five million speakers – includes the Telangana-Banjari spoken in north-western Andhra Pradesh, the Andhra-Banjari in the northeast of the same state, Lamani of northern and central Karnataka, as well as Gor-Banjari of south-western and central Maharashtra. Bigger differences in the vocabulary as well as in the pronunciation are found among speakers of Sugali spoken in the south of Andhra Pradesh, as well as in Lambadi of southern Karnataka and northern Tamil Nadu. The dialect groups of northern and central India are marked by a strong mixture with Hindi, Gujarati or Rajasthani.

Many dialects of Banjari are not necessarily confined to certain regions. Through the occupational activities of the Banjara, one also finds speakers of miscellaneous dialects in other regions of the country.

What makes their language unique is the fact that it is one of the few Indo-Aryan languages – another one of its kind is Romani – that have survived throughout hundreds of years simply by being passed on orally from one generation to the next. It is a great “miracle” that Banjari has managed to live on in the heartland of Dravidic dominated culture, hardly changing its syntax and morphology.

Banjari is still quite rarely written; nevertheless one can observe a certain trend towards a codification and standardization of the language. This development is still in an initial stage and is often influenced by foreign associations such as Christian missions – for example with the translation of the New Testament and Christian songs. It is rather uncertain until the present day how much backing this standardization will get among the Banjara. The most widely used alphabet for writing Banjari is Devanagari and to a far lesser extent there is also the use of Telugu – in Andhra Pradesh, or Kannada, in Karnataka.

The Banjara and the Roma

It was due to the improvement of the living situation of the Banjara throughout the past fifty years that there has been a strong interest in forming a common Banjara identity which

would also allow political organisation in order to carry out important projects to care for the basic rights and well-being of their community. The main institution of this kind is the “All India Banjara Seva Sangh” based in Mumbai, which, under its previous president, the late Shree Ranjit Naik, established full-scale official contacts with several Roma organizations in Europe. The AIBSS claims that the Roma are related to the Banjara and form part of their community. Although there has been very little scientific research on this issue, it is interesting to note that many Banjara have included these assumptions in their historical belief saying that while several groups of their community seemed to have left their original homeland in Rajasthan and moved eastwards, others moved westwards through Persia, Armenia and Anatolia into Europe. Y. Ruplanaik, a Banjara, claims in his book “Colourful Banjara (Lambani) Tribe through the Ages”¹³ that there are many parallels between the Banjara and the Roma, not only in their language but also in their traditions, rituals, and even habits and that there has to be a very profound connection between them.

Conclusion

Whether the Roma are directly connected to the Banjara seems impossible to tell at the time being, firstly due to lack of detailed knowledge about both groups’ history and also because of the fact that Roma and Banjara communities have absorbed a great deal of influence from other groups and thus it is hard to tell how they may have lived several hundred years ago. Also – as mentioned before – linguistics cannot provide a clear clue since Romani has undergone significant changes and developments during the last centuries, so that it seems to be impossible to define its original root language or the one most closely related to it. Banjari and Romani share many words and even in grammar there are certain overlaps, but inter-comprehension between speakers of both languages is only possible on a very basic level.

Nevertheless many Roma groups and the Banjara share a surprising number of traditions, rites, habits and even beliefs that cannot be found among other communities in India. Of course most of these cultural aspects are not found exactly in the same way among Roma but parallels are more than evident.

It is obvious that within the last ten years general interest in Roma has risen in Europe – including the scientific level. In order to understand the Roma one has to also look at their historical Indian background.

13 Bangalore, SBC LAW Publication, 1998

Would it hence be wrong to assume that the Roma and the Banjara might at least have the same forefathers and thus could be related to each other in a way cousins are? Maybe so, but full-scale research has still to be carried out. This presentation aims at taking the first step in this direction.

The author

Daniel Krasa was born 1976 in Vienna. He is a linguist specialized in north Indian languages and Romani. During his studies in India he conducted some research on the language of the Banjara and is presently writing a grammar on it. A first insight into this field was published in his article Banjari/Lambadi in *Языки мира: Современные индоарийские языки* (Languages of the World: Modern Indo-Aryan Languages) published by the Russian Academy of Sciences.

dkrasa@hotmail.com and dkrasa@rediffmail.com

Zkrácený překlad

Daniel Krása

Bandžárové – kočovný indický kmen, jedni z možných příbuzných evropských Romů

Lingvista Daniel Krása (1976) působí ve Vídni, specializuje se na jazyky severní Indie a romštinu. Během svého studijního pobytu v Indii se zabýval výzkumem bandžářštiny a v současné době zpracovává její gramatiku.

Stejný původ, rozdílné osudy

Bandžárové jsou kmenem současných i bývalých kočovných a polokočovných rodů, které dnes žijí v různých oblastech především severozápadní, centrální a jižní Indie. Mezi termíny, kterými jsou označováni, se objevují mimo jiné *bandžárá* a *lambádá*. Slovo *bandžárá* je pravděpodobně odvozeno od sanskrtského termínu *vanidžjá* a hindského *banadž* s významem „obchod“ – bandžárové jsou kmenem obchodníků. Název *lambádá* se pak užívá především v dakšinském regionu ve střední Indii a je pravděpodobně odvozen od sanskrtského *lavaṇá* („sůl“) odkazujícího k historickému poli působení bandžárů, kterým byla přeprava soli. Daný výraz je nicméně mnohými bandžáry pokládán za pejorativní. Sami sebe se nazývají *górmaté* nebo *górvaté*, t.j. „ti se světlou pletí“ a svůj jazyk *gór bóli*, nebo-li „jazyk lidí se světlou pletí“.

Jazyk bandžarí (bandžárština) náleží stejně jako romština do skupiny indoárijských jazyků indoevropské rodiny, v jejímž rámci se řadí do centrální jazykové skupiny. Bandžárština se s velkou pravděpodobností vyvinula ze staroindického jazyka přes sanskrť a západo-indické prákrty. Částečně se podobá dialektům ráadžasthánštiny (zvláště jazykům márváří, málví, bágrí, hárautí atd.) a gudžarátštině, a proto je pravděpodobné, že má své kořeny ve staré

západní rádžasthánštině. Tuto domněnku dále podporuje fakt, že bandžárové považují sami sebe za potomky rádžpútů – hinduistické kšatrijské (válečné) kasty, od níž je odvozen název dnešního státu Rádžastán.

V otázce, kdy a proč mnohé bandžárské skupiny opustily svůj původní domov, panují stále nejasnosti. Většina historiků se domnívá, že migrovali ze západní Indie směrem na východ mezi 8. a 10. stoletím, pravděpodobně kvůli vpádu muslimů – v tomto bodě se shodují i s jednou z teorií o předcích Romů, kteří opustili Indii také v této době. Další historikové se domnívají, že bandžárové byli donuceni ze svého domova uprchnout v průběhu 5. století, kdy region napadli bílí Hunové neboli Heftalitě.

Bandžárské osady dnes najdeme v mnoha oblastech Indie, především je to v důsledku jejich tradičního povolání. Už od dávných dob byli bandžárové odpovědní za převoz zboží jako jsou luštěniny, obilí, sůl atp., přes celý indický subkontinent. Kvůli nedostatku písemných dokladů však nemáme žádnou představu o tom, kdy přesně a z jakého důvodu začali bandžárové obchodovat.

Mýty a legendy

Podle legendy jsou bandžárové potomky Móly (také nazývaného Makaranda), pastevce a blízkého služebníka boha Kršny. Příběh vypráví, že bůh řekl svému služebníku Mólvi a své milované Rádze (která je jednou z *gópí* – pasaček krav – z háje Vrndávan a je také stručně zmíněna v Mahábháratě jako dívka, se kterou si bůh Kršna hrával v dětství), aby se ujali tří chlapců – synů tří různých kšatrijských králů – a společně se starali o jeho dobytek, zatímco on sám bude putovat na místo zvané Mathura. Chlapci byli pojmenováni podle království, z kterých pocházeli: Pamhár, Rát-hór a Čauhán. Když Mola a Rádha zestárli, chlapci zdědili stádo býků boha Kršny a začali se věnovat dopravě obilí a dalších důležitých komodit.

Říká se, že všech šest současných góter (exogamní klanové jednotky – pozn. překl.) bandžárské komunity vzešlo ze synů Pamhára, Rát-hóra a Čauhána. Ačkoli je možné na tato tvrzení pohlížet jako na čistě mytologická, je zajímavé zmínit, že bandžárové tvoří kmenovou společnost založenou na rodech a podrodech. V těchto rodech existuje pevné rozčlenění kast a podkast, které se dělí podle profese a kvalifikace, a svatba mezi určitými kastami a rody je nepřipustná. Jak jsme již uvedli, většina bandžárů spojuje své kořeny s rádžpúty. Tento úhel pohledu však s nimi v indické společnosti nesdílí nikdo, včetně samotných rádžpútů, a proto je na ně většinou nahlíženo jako na zasto-
stalou společenskou skupinu, nízkou kastu a někdy dokonce jako na dalitský (nedotýkatelný) kmen.

Historie obchodníků

První zmínka o existenci bandžárů se datuje do roku 1504, kdy byla dillíským sultanátem pod vedením Sikandara Lódího dobyta pevnost Dhólpur (také Dhaulpur, město ve východním Rádžasthánu) a ovládnuta muslimy. Říká se, že si obě znepřátelená vojska najímala karavany vedené kočovníky, kteří se starali o jídlo, krmivo a další materiál. Předpokládá se, že v této době bandžárové doprovázeli různé armády, zásobovali je jídlem a obilím, prodávali jim své zboží, a proto se těšili určité imunitě a nebyli napadáni žádným ze znepřátelených vojsk. Zdá se, že migrace bandžárů za posledních pět set let sledovala pohyb tří tehdy nejdůležitějších vojenských sil: nejprve rádžpútskou armádu, která dobyla široké oblasti v severozápadní Indii, dále maráthskou armádu, která obsadila území od centrální nížiny a dakšinské plošiny až po země na jihovýchodě obývané Drávidy, a konečně muslimské Mughaly, kteří tvrdě bojovali proti hinduistickým vzbouřencům po celé severozápadní a centrální Indii.

V dobách mughalské říše (1526-1858) a britského rádže (od konce 18. století) závisela na bandžárech a jejich povozech tažených býky, mezky a velbloudy velká část obchodu se zbožím z vnitrozemí Indie, ale také převoz těž-

kého válečného materiálu a munice. Zatímco křížovali zemí, mnozí z nich dále chovali dobytek, což příležitostně vedlo ke střetům s usazeným obyvatelstvem a podněcovalo problémy, které často způsobily jejich úplné vyloučení ze základní sociální infrastruktury v oblastech, do kterých migrovali. Už jen samotný fakt, že byli kočovníci, jim v mnoha směrech znemožňoval soužití s těmi, kdo dané oblasti obývali už delší dobu. Úděl, který bandžárové sdílí s většinou evropských Romů.

Historický pohyb bandžárů nastiňuje situace v severní oblasti Ándhrapradéše, nazývané Telangána. Od 14. století postupovaly muslimské armády do centrální a jižní Indie. V roce 1323 poslal dillíský sultán Ghijásuddín Tughlak početnou armádu pod vedením Ulugh Chána, aby dobyla zemi Ándhru. Katastrofální okolnosti pádu hlavního města Kakatija v tom samém roce uvrhl Ándhry pod nadvládu muslimských vládců. Vědci a historikové věří, že bandžárové v té době už doprovázeli muslimy a začali se usazovat v Telangáně, kde dodnes žije největší počet bandžárů v celé Indii. Po staletí se další z nich stěhovali dále na jih, v důsledku čehož najdeme bandžárské komunity také v drávidských státech Tamilnádu a Karnátaka.

Bandžárové se pohybovali po celé zemi a většina z nich si i nadále zachovávala kočovný styl života. K početnějšímu usazení je donutily teprve dvě události 2. poloviny 19. století: výstavba železnice a britský zákon o kriminálních kmenech (Criminal Tribes Act) z roku 1871, zakazující kočování. Většina z nich také přišla o původní povolání v důsledku technologického rozvoje. Tou dobou žilo už mnoho skupin bandžárů po několik generací daleko od svého původního domova v Rádžasthánu. V mezidobě si bandžárové často osvojili životní styl a zvyky převzaté od společností, v jejichž okolí žili (Maráthové, Ándhrové, Kannadci z Karnátaky, Góndové a mnoho dalších). Bandžárové však většinou nezapomněli na svůj původ a navzdory absenci písemných památek si udrželi svůj jazyk i tradice až do současnosti, stejně jako Romové.

Bandžárové a měnící se svět

Vzhledem k výše zmíněným faktům není tolik překvapující, že mezi bandžáry už dnes nenalezneme mnoho kočovníků. Většina skupin žijících v severní a západní Indii se usadila v době počátků britské nadvlády, ve střední a jižní Indii pak v průběhu minulého století. Striktní sociální zákazy a odmítnutí hinduistickou společností jim však nedalo žádnou možnost splynout s okolními komunitami. Po tom, co se začali usazovat, byli bandžárové odsouzeni k převážně podřadné práci bez možnosti jakkoli si polepšit, byli také vystaveni rozsáhlému sociálnímu znevýhodňování a vylučování. V této situaci sice neměli bandžárové šanci zlepšit svou životní úroveň, tím spíše se však v nich upevňoval pocit sounáležitosti. Zároveň jim tato situace dávala možnost uchovat si své společné kulturní dědictví.

V souvislosti se stavbou silnic a železnic však opět vznikla poptávka po dělnících schopných vést život, který by zahrnoval vysoký stupeň mobility a umožňoval měnit místo bydliště podle postupu stavebních prací. Odvážní a těžce pracující bandžárové byli zvyklí cestovat. Navíc na ně bylo stále v mnoha oblastech, kde byli zbaveni všech práv a privilegií, nahlíženo jako na mimokastovní. Okolnosti tak mnoho bandžárských skupin donutily vrátit se opět do svých kočovnických stanů. Mnozí bandžárové dodnes pravidelně pracují jako sezónní pracovníci na stavbách silnic, v dolech a v těžkém průmyslu a jsou tak stále nuceni žít jako polokočovníci. Obvykle žijí buď na kraji vesnice v oddělených sídlech nazývaných *tandy* nebo se jako dělníci pravidelně stěhují po staveništích v indických městech.

Bandžárové byli oficiálně uznáni za znevýhodněné a vláda je začala podporovat a pomáhat jim teprve po vyhlášení nezávislosti Indie v roce 1947. Tato podpora se však vždy dost podstatně liší v závislosti na tom, ve kterém indickém státě žijí. Přestože bandžárové tvoří jasně jednu skupinu, jak sociokulturně tak jazykově, v různých regionech je s nimi nakládáno různě.

K trvalému zlepšení základních životních podmínek bandžárů vedly zákony o soupisných kastách a soupisných kmenech z let 1950, 1956 a 1976. Soupisné kasty a soupisné kmene jsou komunity, kterým indická ústava zaručuje zvláštní status chápaný jako kompenzaci toho, že bývaly považovány za mimokastovní a byly vyloučeny ze systému čtyř varn, zastřešujícího sociálního systému hinduistické společnosti. Status bandžárů jako soupisného kmene nebo kasty však respektuje pouze osm následujících indických států. Všude jinde se na ně pohlíží jako na zaostalé třídy a jako takovým se jim těžko dostává jakékoli pomoci ze strany místní vlády. Pouze v Ándhrapradéši, Uríse a Biháru jsou bandžárové zahrnuti do seznamu soupisných kmenů, v Maháráštre jsou na seznamu neregistrovaných kmenů, což znamená, že ve všech těchto státech jsou považováni za znevýhodněný kmen, který byl v důsledku historického vývoje zbaven příležitosti integrovat se do zbytku společnosti a chopit se odpovídajících příležitostí k vzdělanostnímu, sociálnímu a ekonomickému růstu. V Karnátace, Dillí, Himáčalpradéši a Rádžasthánu jsou včlenění do soupisných kast a jsou tedy považováni za dality (stojící mimo kasty) nebo haridžany. Registrace v rámci soupisných kast není tak výhodná jako registrace v rámci soupisných kmenů, protože status soupisné kasty záleží na tom, zda se hlásí k hinduismu. Mnozí bandžárové nespojují svou komunitu nutně s hinduismem, ve skutečnosti jsou také sikhské a muslimské bandžárské menšiny, ale protože výše zmíněné státy uznávají, že jejich komunity trpí stigmatem nedotýkatelnosti, mohou užívat určitých výsad, které vyplývají z jejich nového sociálního postavení v moderních společnostech.

V několika státech – především v Ándhrapradéši, Karnátace, do jisté míry také v Maháráštre – se tak bandžárové těší mnoha výhodám a privilegiím (např. jsou zahrnuti do kvót na školách a univerzitách, mají nárok na sociální, lékařskou a právní podporu jak od federálních tak od místních úřadů atd.), a proto se nezdá být příliš překvapující, že během posledních padesáti let mnoho bandžárů postoupilo na sociálním žebříčku a přispívají k prospěchu nejen své vlastní komunity, ale také Indie jako celku. Mezi nejznámějšími bandžárskými osobnostmi už najdeme několik členů vlády a další politiky, doktory, právníky a umělce.

Přestože většina bandžárů stále žije ve velice složitých podmínkách, díky jejich stále se zlepšujícímu postavení v indické společnosti mezi nimi začíná vznikat nové vědomí identity.

Co se týče počtu bandžárů, dostupné informace se poměrně podstatně různí podle daného zdroje. Celkem realisticky však můžeme předpokládat, že v Indii dnes žije přibližně šest až deset milionů bandžárů. Většina z nich žije ve státech Ándhrapradéš (20 %), Karnátaka (15%) a Maháráštra (17%). Menší bandžárské komunity najdeme také v Biháru, Čhattisgarhu, Góe, Gudžarátu, Himáčalpradéši, Džhárkhandu, Madhjapradéši, Uríse, Rádžasthánu, Tamilnádu, Uttaráču a Uttarpradéši. Pouze ve východní Indii skoro žádní bandžárové nežijí.

Bandžárská kultura

Přestože se bandžárové po více než tři sta let pohybovali po boku muslimských armád, většina z nich vyznává hinduismus. Jejich společnost je rozštěpena na různé kasty, z nichž čtyři hlavní skupiny jsou čaranové, mathuriové, labhanové a dhariové, které se dále dělí na několik podskupin a podkast. Pouze někteří bandžárové jsou striktními vegetariány, vždy ale odmítají jíst hovězí maso. Nejčastěji uctívají boha Kršnu, Bálu, bohyni Džagdambu, Maháděvu, Hanumána a mnoho dalších. Protože byl hovězí dobytek nepostradatelný pro jejich živobytí a obchod, uctívají také býky (býk Nandin), které zdobí při náboženských slavnostech během roku. Slaví všechny hlavní hinduistické svátky jako např. dusséru (dašahrá), díválí a hólí a často částečně ctí tradice ostatních ne-bandžárských komunit žijících v jejich sousedství. Některé bandžárské zvyky a detaily související s oslavou svátků jako např. písně, obřady a druhořadé rituály se nicméně liší od běžné tradice. Mezi typické bandžárské svátky patří svátek *tídž* (podle hindsko-čes-

kého slovníku ženský půst zachovávaný třetího dne světlé poloviny lunárního měsíce bhádón, pozn. překl.) trvající osm dní, při kterém svobodné dívky uctívají sochy a portréty Gangaura, Samanta a boha Kršny. Při této příležitosti se tak hodně zpívá a tancuje. V malé vesnici Guntakal Gutti v Ándhrapradéši je také uctíván hinduistický svatý Sévalál, jedna z hlavních náboženských osobností dnešní bandžárské komunity. Oslavy se pořádají v den jeho narozenin 14. a 15. února.

Islám přijali pouze někteří bandžárové, pod vlivem muslimského císaře Aurangzéba (1658-1707). Muslimské skupiny bandžárů se nazývají Turkía a Mukéri a najdeme je v určitých oblastech severozápadní Indie a v Haidarábádu.

Mezi badžárskou skupinou čarana nalezneme také sikhly, i ti však dodržují i několik čistě hinduistických tradic a obřadů. K bandžárské společnosti si našlo cestu i křesťanství. Křesťanští misionáři z USA a západní Evropy působí mezi bandžáry především v Ándhrapradéši, kde mezi badžáry nalezneme i větší počet křesťanských konvertitů.

V bandžárských komunitách po celé Indii jsou také stále živé pověrečné víry. V mnoha osadách se můžeme setkat s astrology, kouzelníky a léčiteli. Tito takzvaní *bhagatové* a *džantové* se snaží pomoci od neštěstí a nemocí, často praktikují rituály spojené s věštěním nebo černou magií, ale také poskytují rady týkající se duchovních otázek a náboženského života jako takového.

Bandžárské komunity se od ostatních usazených kmenů podstatně liší v sociální organizaci. Žijí v tzv. *tandách*, sídelních jednotkách (srovnatelných s *romano than* nebo *mahalou* Romů v jihovýchodní Evropě), v rámci kterých se stěhují z místa na místo. Náčelník *tandy* se nazývá *naik* a je řídicí autoritou komunity. Pod vedením *naika* pracují tři muži, tzv. *karbharí*, *nhavi* a *bhat*. Kromě *naika* a jeho pomocníků funoval v tradiční bandžárské *tandě* také *paňčájat*, rada starších (srovnatelná s institucí *krisu* v romské společnosti), jehož členové řešili problémy, spory a hádky, ale také uzavírali sňatky a rozvody, určovali věno (cena placená otcem nevěsty ženichově rodině), dohlíželi na vlastnictví, platbu půjček, dědictví atd.

Také v tradičních rituálech životního cyklu se bandžárové v mnoha aspektech odlišují od zbytku moderní indické společnosti. Zaprvé je zde kladen silný důraz na čistotu ženy. Je zajímavé, že toto je také případ některých tradičních romských skupin, např. kalderašů. Např. po narození dítěte je žena považována po dobu pěti dnů (dříve 12-40 dnů) za nečistou a musí žít odděleně od zbytku komunity. Dívka, která dosáhne věku puberty, musí v době své první menstruace pobývat mimo svůj domov a pak provést očištnou koupel. Mezi rituály týkající se nově narozeného dítěte patří například darování jména, při kterém hrají důležitou roli rodiče z otcovy strany. Po dovršení jednoho roku života se provádí mezi bandžárskými hinduisty obřad oholení hlavy.

Hlavní událostí v životě bandžárů je svatba. Bandžárové tvoří endogamní skupinu, uvnitř které ale existují jistá omezení v možnosti sňatku mezi různými skupinami a podskupinami. Tradičně jsou ženich a nevěsta z různých *tand* (nejčastěji náležících do rozdílných rodů) a jejich manželský svazek domlouvají jejich příbuzní. Bývalo zvykem, že dívky i chlapci vstupovali do manželství ve velmi mladém věku. V dnešní době se berou mezi patnácti a osmnácti lety a s dětským sňatkem se mezi bandžáry setkáme vzácně. Svatební obřad vyplývá z běžných hinduistických zvyků a tradic, liší se však podle jednotlivých skupin a kast. Svatební hostiny jsou obvykle velmi živé, účastní se jich celá *tanda*, konzumuje se vegetariánské jídlo, alkohol, betel, nechybí ani hudba a tanec. Dávat věno (které platí rodina nevěsty rodině ženicha, pozn. překl.) nebylo mezi bandžáry obvyklé, ale v dnešní době mnoho komunit tuto tradici přijalo, protože zřejmě klesl počet chlapců na ženění. Výši věna stanovuje *naik* se souhlasem nevěstina otce.

Ve dvou aspektech se bandžárská kultura podstatně liší od zbytku indické společnosti. Za prvé je dovoleno vdovám, aby se znovu provdaly. Tradičně si vdova musela vzít mladšího bratra svého zesnulého manžela, ale v dnešní

době je tento zvyk vzácný a může si vzít kohokoli. Za druhé se mezi bandžáry zpravidla nepohlíželo na rozvod jako na něco záporného a požádat o něj mohl kterýkoli z manželů. O rozvodu rozhoduje *pañčájat*, ale obvykle je velmi jednoduché nechat se rozvést. Rozvedená žena se nicméně nesmí znovu vdát.

Po smrti bandžárové spalují pouze těla těch, kteří za života vstoupili do manželského svazku. Těla neprovdaných a neoženěných osob pohřbívají. Po smrti člena rodiny následuje období, které je považováno za nečisté a které trvá tři až třináct dní. Spalování probíhá podle hinduistických zvyklostí a rovněž výročí smrti se drží těchto rituálů.

Lidová kultura prostupuje všemi rovinami života bandžárů. Je to především lidová hudba (*lók sangít*), jejíž součástí jsou lidové tance, které se předvádějí při různých svátcích a dalších příležitostech. Všechny bandžáarské písně se zpívají v badžárštině a jsou skládány pro příležitosti jako je např. svatba, modlitba, uctívání boha, zahájení setby, ale také mezi nimi najdeme ukolébavky a písně, které jsou výchovné a humorné, a písně pojednávající o jejich historii.

Kromě lidové kultury je jedním z nejvýraznějších symbolů bandžáarské kultury jejich styl oblékání. Zvláště ženy si udržely tradiční oděvy s propracovanými ornamenty, kterým dávají přednost před sárím nebo šalvár qamízem, které nosí většina ostatních komunit. Zdobí se nápadnými šperky vyrobenými ze stříbra, slonoviny, rohů a kokosových ořechů. Většina bandžáarských mužů už přijala oděv sousedních komunit nebo oděv ovlivněný západní módou a tradiční oblečení jich nosí jen velmi málo.

Bandžárové a Romové

Díky zlepšení životních podmínek Bandžárů za posledních padesát let vznikl silný zájem na obrození společné bandžáarské identity, která by podpořila také vznik politické organizace, potřebné k zajištění základních práv badžáarských komunit. Hlavní institucí tohoto druhu se stala All India Banjara Seva Sangh (AIBSS, Celoidický svaz na podporu Bandžárů) založená v Bombaji, která pod vedením zesnulého Šrí Randžíta Naika navázala oficiální kontakty s několika romskými organizacemi v Evropě. AIBSS tvrdí, že Romové jsou s bandžáry příbuzní a tvoří součást jejich komunity. Ačkoliv se na toto téma vedlo zatím jen velmi málo vědeckých výzkumů, pro zajímavost zmiříme, že pro mnoho bandžárů je toto tvrzení součástí jejich historického povědomí a mluví o několika skupinách bandžáarské komunity původem z Rádžasthánu, z nichž některé zřejmě opustily svou původní domovinu a vydaly se na východ, zatímco jiné se přesouvaly na západ, přes Persii, Arménii a Anatólii do Evropy. Y. Ruplanaik, člen bandžáarské komunity, ve své knize *Colourful Banjara (Lambani) Tribe through the Ages* (Pestrý kmen Bandžára – Lambani – napříč věky) dokonce tvrdí, že podobnost mezi bandžáry a Romy tkví nejen v jejich jazyce, ale také v jejich tradicích, rituálech a zvycích, a že mezi oběma společenstvími musí existovat hluboká spojitost.

Závěr

Přímou spojitost mezi Romy a bandžáry není možné v současné době potvrdit. Důvodem je jednak nedostatek detailních znalostí o historii obou skupin, a dále také skutečnost, že Romové i bandžárové byli velmi ovlivněni různými dalšími skupinami, a proto je těžké popsat, jak asi před několika staletími žili. Jak jsme již zmínili, jasný důkaz o možné souvislosti nemohou předložit ani lingvisté, protože romština prodělala během posledních staletí podstatné změny, takže se zdá být nemožné určit její původní podobu nebo jazyk, který byl praromštině nejbližší příbuzný. Bandžárština a romština sdílí mnoho slov a částečně se shodují také v gramatice, ale komunikace mezi mluvčími obou jazyků je možná pouze na velmi základní úrovni.

Mnoho romských skupin však s bandžáry sdílí také překvapující počet tradic, obřadů, zvyků a dokonce aspektů víry, které nenajdeme u jiných komunit v Indii. Samozřejmě, že většina těchto kulturních aspektů se u Romů nevyskytuje v identické podobě, ale paralely jsou více než očividné.

Je zřejmé, že během posledních deseti let v Evropě stoupl obecný zájem o Romy také na vědecké úrovni. Abychom Romům porozuměli, je třeba přihlídnout také k jejich indickému historickému zázemí.

Je tedy hypotéza, že Romové a bandžárové mají alespoň nějaké společné předky a mohli by proto být navzájem příbuzní, chybná? Možná ano, ale nejprve je třeba provést podrobný výzkum. Tato práce usiluje o první krok v tomto směru.

Shrnula a přeložila Kristýna Frydrýšková

Romano džaniben – Ňilaj 2007
Časopis romistických studií

Časopis vychází díky finanční podpoře Ministerstva kultury České republiky.

Toto číslo je výstupem z výzkumného záměru č. MSM 0021620825 realizovaného na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Toto číslo časopisu vyšlo za finanční podpory České rady pro oběti nacismu.

Projekt je financován za finanční podpory Nadace Arbor Vitae.

Projekt byl podpořen z prostředků Nadačního fondu obětí holocaustu.

Vydává Romano džaniben
Ondříčkova 33, 130 00 Praha 3
tel.: 222 715 947, e-mail: dzaniben@email.cz, www.dzaniben.cz
bankovní spojení: 161582339/0300

Šéfredaktor: Peter Wagner
Výkonné redaktorky: Lada Víková a Helena Sadílková
Technická redaktorka: Eva Zdařilová
Recenzovali: doc. PhDr. Jiří Nekvapil, CSc.
a Ass. Prof. Mag. Dr. Dieter Halwachs
Sazba: Petr Teichmann
Tisk: PBtisk, Příbram

Produkci zajiřtjuje nakladatelství G plus G, s.r.o.,
Plavecká 14, 128 00 Praha 2
tel: 222 588 001, e-mail: gplusg@gplusg.cz, www.gplusg.cz

Náklad: 600 ks
Doporučená cena: 160 Kč
Roční předplatné: 320 Kč (včetně pořtovného a balného)

ISSN 1210-8545
Evidenční číslo podle tiskového zákona: MK ČR E 6882

Nevyřádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Obsah zveřejněných polemických článků nemusí být totožný se stanoviskem redakce. Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pořt Praha č.j. NP 1360/1994 ze dne 24.6.1994.